JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER
16 päivänä maaliskuuta 1999 *

1. Hof van Cassatie (Belgia) on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi Brysselin yleissopimuksen [1] 2 artiklan ja 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen, jossa on kyse sen tuomioistuimen määrittämisestä, jolla on alueellinen toimivalta tutkia yhdestä ja samasta sopimuksesta johtuviin eri velvoitteisiin perustuvia rahasummien maksamista koskevia useita vaatimuksia sisältävä kanne.

2. Kansallinen tuomioistuin tahtoo tietää, onko tällaisessa tapauksessa yleissopimuksen asianomaisten määräysten perusteella mahdollista saattaa nämä useat vaatimukset, jotka perustuvat samanarvoisiin sopimusvelvoitteisiin, yhden ainoan tuomioistuimen tutkittavaksi, vaikka velvoitteet on yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan täytettävä kahdessa eri sopimusvaltiossa.

I Brysselin yleissopimus

3. Yleissopimuksen 2 artiklan ensimmäisessä kappaleessa vahvistetaan periaate, jonka mukaan tuomioistuimen toimivalta määritetään vastaajan kotipaikan perusteella. Siinä määrätään seuraavaa: "Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimissa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

4. Yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään kuitenkin toimivaltaista tuomioistuinta koskevasta valinnanmahdollisuudesta kantajan hyväksi. Erityisesti sopimuksista 5 artiklan 1 kohdassa täsmennetään seuraavaa: "Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa — — sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä — — ."

5. Yleissopimuksen 22 artiklassa, jossa vahvistetaan tiettyihin toisiinsa liittyviin kanteisiin sovellettavat säännöt, määrätään seuraavaa:

"Jos eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetut kanteet liittyvät toisiinsa, tuomioistuin, jossa kanne on myöhemmin

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskeva 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitettu yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32) sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77; jäljempänä yleissopimus).

nostettu, voi niin kauan, kuin molemmat kanteet ovat vireillä ensimmäisessä oikeusasteessa, keskeyttää asian käsittelyn.

Tuomioistuin, jossa kanne on nostettu myöhemmin, voi asianosaisen pyynnöstä myös jättää asian tutkimatta, jos toisiinsa liittyvien kanteiden käsittelyn yhdistäminen sanotun tuomioistuimen lain mukaan on sallittua ja se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen tutkimaan molemmat kanteet.

Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan kanteiden liittyvän toisiinsa silloin, kun niiden välillä on niin läheinen yhteys, että kanteiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä näyttää tarpeelliselta, jotta vältetään se, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin."

II Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

6. Bodetex BVBA (jäljempänä Bodetex), jonka kotipaikka on Belgiassa, oli Leathertex Divisione Sintetici SpA:n (jäljempänä Leathertex), jonka kotipaikka on Italiassa, kauppaedustaja Belgian ja Alankomaiden markkinoilla usean vuoden ajan. Bodetexille maksettiin provisiota kauppaedustajana toimimisesta.

7. Vaadittuaan turhaan vuonna 1987 erääntyneiden useiden provisioiden maksamista Bodetex katsoi 9.3.1988 päivätyssä kirjeessä kauppaedustajasopimuksen päättyneen ja vaati erääntyneiden provisioiden sekä irtisanomiskorvauksen maksamista. Kun tähän kirjeeseen ei vastattu, Bodetex nosti perimiskanteen Leathertexiä vastaan Rechtbank van Koophandel te Kortrijkissa (jäljempänä Rechtbank).

8. Rechtbank katsoi 1.10.1991 antamassaan tuomiossa, että kanteen perustana oli kaksi velvoitetta. Se katsoi, että ensimmäinen velvoite eli kohtuullisen irtisanomisajan noudattaminen kauppaedustajasopimusta päätettäessä ja korvauksen maksaminen, jos irtisanomisaikaa ei noudateta, oli täytettävä Belgiassa, kun taas toinen velvoite eli provisioiden maksaminen oli täytettävä Italiassa noutovelkaperiaatteen nojalla.

9. Rechtbank katsoi siten olevansa yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltainen tutkimaan kanteen irtisanomisaikaa koskevilta osin, minkä jälkeen se totesi näiden kahden velvoitteen välisen yhteyden huomioon ottaen olevansa toimivaltainen tutkimaan kanteen kokonaisuudessaan. Se velvoitti Leathertexin maksamaan Bodetexille erääntyneet provisiot ja irtisanomisesta johtuvan korvauksen.

10. Leathertex valitti tuomiosta Hof van Beroep te Gentiin (jäljempänä Hof van Beroep). Tämä tuomioistuin vahvisti

29.10.1993 antamassaan tuomiossa Rechtbankilla olevan toimivalta tutkia Bodetexin nostama kanne.

11. Hof van Beroep katsoi, että Bodetexin kanne perustui riidanalaisesta sopimuksesta johtuvaan kahteen eri velvoitteeseen. Se totesi, että provisioiden maksamista koskevaa velvoitetta ei voitu pitää päävelvoitteena, joten näitä kahta velvoitetta oli pidettävä samanarvoisina.

12. Tämän vuoksi Hof van Beroep katsoi, ettei mikään estänyt Bodetexia nostamasta kannetta sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa jompikumpi näistä sopimusvelvoitteista on täytettävä. Se lausui, että Rechtbank oli toimivaltainen tutkimaan pääasian kanteen, koska se on sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa velvoite noudattaa kohtuullista irtisanomisaikaa oli täytettävä.

13. Leathertex teki tästä tuomiosta kassaatiovalituksen.

III Ennakkoratkaisukysymys

14. Hof van Cassatie toteaa olevan selvää, että provisioiden maksamisvelvoitetta ei voida pitää päävelvoitteena, että Belgian tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan asian irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksamista koskevan velvoitteen osalta, koska tämä velvoite on sopimusvelvoite, joka on täytettävä Belgiassa, ja että nämä kaksi velvoitetta ovat samanarvoiset.

15. Se pohtii, voiko pääasian kantajana oleva kauppaedustaja jättää huomiotta yleissopimuksen 2 artiklassa ilmaistun pääsäännön ja saattaa asian 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla sen paikkakunnan tuomioistuimen tutkittavaksi, jossa toinen riidanalaisista velvoitteista on täytettävä.

16. Hof van Cassatie päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ja 2 artiklaa, siltä osin kuin ne soveltuvat tähän asiaan, tulkittava siten, että useampiosainen kanne, joka perustuu yhdestä ja samasta sopimuksesta johtuviin eri velvoitteisiin, voidaan saattaa yhden ainoan tuomioistuimen käsiteltä-

väksi, vaikka sen valtion liittymäsääntöjen mukaan, jonka tuomioistuimen käsiteltäväksi asia on saatettu, kanteen perustana olevista sopimusvelvoitteista toinen on täytettävä kyseisen tuomioistuimen kotivaltiossa ja toinen muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, kun huomioon otetaan se, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, päättää sille esitetyn kanteen perusteella, että kanteen perustana olevat kaksi velvoitetta eivät ole toisilleen alisteisia vaan että ne ovat samanarvoisia?"

IV Ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus

17. Tällä kysymyksellä Hof van Cassatie tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta, onko yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että sama tuomioistuin voi tutkia kanteen, johon sisältyy useita samasta kauppaedustajasopimuksesta johtuviin samanarvoisiin velvoitteisiin perustuvia vaatimuksia, vaikka ottaen huomioon ne paikkakunnat, joissa nämä velvoitteet on yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan täytettävä, useiden sopimusvaltioiden tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

18. Ennakkoratkaisukysymyksestä ilmenee kansallisen tuomioistuimen tahto noudattaa yleissopimuksen määräyksiä, joiden mukaan voitaisiin välttää oikeudenkäynnin jakautuminen siten, että kukin osakysymys saatetaan yleissopimuksen tavoitteiden vastaisesti eri sopimusvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi.

19. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yleissopimuksen "tarkoituksena on — — määritellä sopimusvaltioiden tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta, helpottaa tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja luoda nopeutettu menettely tuomioiden täytäntöönpanon turvaamiseksi". Näiden tavoitteiden vuoksi "on tärkeää välttää mahdollisimman pitkälle tilannetta, jossa samasta sopimuksesta johtuu useita toimivaltaperusteita". [2]

20. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut myös, että "sellainen tilanne, jossa samanlaisesta oikeusriidasta johtuu useita toimivaltaperusteita, ei edistä oikeusvarmuutta eikä oikeussuojan tehokkuutta koko yhteisön alueella" [3] ja että oikeussubjekteille aiheutuu vaara "ristiriitaisista päätöksistä". [4]

21. On syytä todeta heti alkuun, että vastaajan kotipaikan tuomioistuimen pääsääntöisen toimivallan avulla, joka on vahvistettu yleissopimuksen 2 artiklassa ja joka tarjoaa kantajalle yhden vaihtoehdon, olisi epäilemättä mahdollista välttää belgialaisen tuomioistuimen kohtaamat vaikeudet. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut, "kantajalla on aina mahdollisuus nostaa kanne [tässä] tuomioistuimessa — — yleissopimuksen 2 artiklan mukai-

2 — Asia 14/76, De Bloos, tuomio 6.10.1976 (Kok. 1976, s. 1497, 8 ja 9 kohta); myöhemmin asia 266/85, Shenavai, tuomio 15.1.1987 (Kok. 1987, s. 239, 8 kohta).

3 — Asia 34/82, Peters, tuomio 22.3.1983 (Kok. 1983, s. 987, 17 kohta).

4 — Asia C-125/92, Mulox IBC, tuomio 13.7.1993 (Kok. 1993, s. I-4075, 21 kohta).

sesti, jossa siis vahvistetaan varma ja luotettava edellytys". [5]

22. Vastaajan kotipaikan tuomioistuin voi siis tutkia kaikki kanneperusteet, eikä sen tarvitse huolehtia kunkin velvoitteen täyttämispaikan määrittelemisestä 5 artiklan 1 kohdassa edellytetyllä tavalla sillä uhalla, että se joutuu luopumaan toimivallastaan osittain siinä tapauksessa, että jokin velvoite on täytetty tai täytettävä toisella paikkakunnalla.

23. Onko siis syytä tyytyä vain yleissopimuksen 2 artiklan soveltamiseen silloin, kun 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen johtaa oikeudenkäynnin jakaantumiseen useiden tuomioistuinten välillä, kuten Hof van Cassatie näyttää olettavan? [6]

24. Pääasian yhteydessä ja ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvät seikat huomioon ottaen tähän kysymykseen voidaan antaa kolme erilaista vastausta.

25. Ensinnäkin on vaikeaa olla kiinnittämättä Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen tavoin huomiota *kunkin riidanalaisen velvoitteen arvoon.* Kanteen perustana olevien velvoitteiden keskinäisen arvojärjestyksen vahvistaminen silloin, kun velvoitteiden ominaispiirteet näyttävät tekevän sen mahdolliseksi, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, johtaa luonnollisesti siihen, että vaatimukset yhdistetään tutkittavaksi yhdessä ainoassa tuomioistuimessa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa päävelvoite on täytettävä, ilman, että 2 artiklan soveltaminen olisi välttämätöntä (ks. jäljempänä A-osa).

26. Toiseksi vaikka riidanalaiset velvoitteet olisivatkin samanarvoiset tai niitä olisi pidettävä samanarvoisina ja vaikka ne paikkakunnat, joissa velvoitteet on täytettävä, sijaitsisivatkin eri sopimusvaltioissa, vaikuttaa asianmukaiselta arvioida *tämän tilanteen vaikutusta toimivallan määrittämiseen* yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla sekä yleissopimuksen tavoitteet huomioon ottaen (ks. jäljempänä B-osa).

27. Ei voida myöskään jättää huomiotta sitä, että toimivallan jakautuminen useiden toimivaltaisten tuomioistuinten kesken, johon 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen pääasiassa johtaa, perustuu suurelta osin *käsitteen "velvoitteen täyttämispaikka"* perinteiseen tulkintaan asiassa Tessili [7] 6.10.1976 annetusta tuomiosta lähtien. Näin ollen on syytä tutkia vaihtoehtoisia ratkaisuja, joiden avulla 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen voidaan saada vastaamaan paremmin yleissopimuksen tavoitteita siten, että yleissopimuksen mukainen toimivaltaista tuomioistuinta koskeva valinnanmahdollisuus pääsee esille (ks. jäljempänä C-osa).

28. Ennen kunkin edellä mainitun seikan lähempää tarkastelua on syytä todeta, että

5 — Asia 32/88, Humbert, tuomio 15.2.1989 (Kok. 1989, s. 341, 20 kohta).

6 — Ennakkoratkaisupyynnön ranskankielisen käännöksen 3 kohdan 3 kappale.

7 — Asia 12/76, Tessili, tuomio 6.10.1976 (Kok. 1976, s. 1473; Kok. Ep. III, s. 185).

yleissopimuksen toisinto, jota pääasiassa sovelletaan ja jonka asianomaisten määräysten tulkintaa Hof van Cassatie on pyytänyt,[8] on edellä mainitun 9.10.1978 tehdyn yleissopimuksen mukainen toisinto, joka tuli voimaan 1.11.1986, kun taas Bodetex saattoi oikeudenkäynnin vireille haasteen tiedoksiantamisella 2.11.1988.

29. Kukaan ei ole kiistänyt sitä, että nyt käsiteltävänä oleva asia on sopimusoikeudellinen, sillä yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvien seikkojen perusteella katsonut vastaavan sopimuksen kuuluneen sopimusoikeuden alaan.[9]

A Riidanalaisten velvoitteiden samanarvoisuus

30. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus vetoaa erityisesti edellä mainitussa asiassa Shenavai 15.1.1987 annettuun tuomioon, jossa nojaudutaan periaatteeseen, jonka mukaan liitännäinen asia seuraa pääasiaa,[10] ja toteaa olevan tärkeää, että yhteisöjen tuomioistuin määrää, että kansallisen tuomioistuimen on, milloin kyse on useista velvoitteista, vahvistettava, mikä on kanteen perustana yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla oleva pääasiallinen sopimusvelvoite.

31. Se katsoo, että nyt esillä olevassa asiassa tämä velvoite voi olla ainoastaan vaadittujen provisioiden maksaminen, sillä ainoa syy, jonka vuoksi Bodetex on katsonut Leathertexin irtisanoneen sopimuksen ilman irtisanomisaikaa ja vaatinut irtisanomisesta johtuvaa korvausta, on se, että Leathertex ei ole maksanut näitä provisioita. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan on siis valittava yksi ainoa tuomioistuin eli sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa provision maksamista koskeva velvoite on täytettävä, 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

32. Todettuaan, että ennakkoratkaisukysymyksessä riidanalaisia velvoitteita on pidetty samanarvoisina, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen on muotoiltava sen tutkittavaksi saatettu kysymys uudelleen, mihin sillä on perinteisesti katsottu olevan oikeus, siten, että kansallinen tuomioistuin voisi vastauksen perusteella ratkaista sen tutkittavaksi saatetun oikeusriidan asettamalla riidanalaiset velvoitteet keskinäiseen arvojärjestykseen.

33. Edellä mainitussa asiassa Shenavai yhteisöjen tuomioistuin totesi ensin, että on syytä ottaa huomioon "ainoastaan sopimuksessa määrätty velvoite, jonka täyttämistä kanteessa vaaditaan", ja täsmensi tämän jälkeen, että "[sellaisissa erityistapauksissa], joissa kantajan kanteessa tarkoitetaan samasta sopimuksesta syntyviä useita eri velvoitteita, — — tuomioistui-

8 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 3 ja 4 kohta.

9 — Asia 9/87, Arcado, tuomio 8.3.1988 (Kok. 1988, s. 1539), jonka 16 kohdan mukaan "oikeusriita, joka koskee itsenäisen kauppaedustajasopimuksen lainvastaista irtisanomista ja tästä sopimuksesta johtuvien provisioiden maksamista, on 27.9.1968 allekirjoitetun yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimusoikeuden alaan kuuluva oikeusriita".

10 — Ks. tuomion 19 kohta.

men toimivalta määräytyy [useiden eri velvoitteiden joukosta] päävelvoitteen mukaan". [11]

34. Sopimusriitaa ei siten voida saattaa sen paikkakunnan tuomioistuimen käsiteltäväksi, jossa mikä tahansa sopimusvelvoitteista on täytettävä, mikä onkin luonnollista, jos halutaan välttää tilannetta, jossa useat tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.

35. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen esittämällä ratkaisulla, jossa asialle ominaisia tosiseikkoja luonnehditaan eri tavalla, oikeudenkäynti pääasiassa asetetaan tämän oikeuskäytännön yhteyteen ja annetaan vastaus, joka on yleissopimuksen tavoitteiden mukainen siten, että toimivallan jakautumista vältetään.

36. Bodetex ehdottaa samantapaista ratkaisua. Bodetexin mukaan sen ja Leathertexin, jonka kanssa se on tehnyt kauppaedustajasopimuksen, välinen suhde on verrattavissa siihen ammatilliseen suhteeseen, joka vallitsi kauppaedustaja Ivenelin ja hänen toimeksiantajansa välillä asiassa Ivenel 26.5.1982 annetussa tuomiossa; [12] molempiin tapauksiin liittyvät tehtävät hankkia uusia asiakkaita sekä neuvotella ja tehdä sopimuksia päämiehen lukuun ja nimissä, sopimuspuolten välinen pysyvä ammatillinen suhde, irtisanomisajan noudattamista tai sopimuksen irtisanomisesta maksettavaa korvausta koskeva edellytys sekä sellainen alisteinen suhde toiseen sopimuspuoleen, joka oli Ivenelin kohdalla luonteeltaan oikeudellinen ja Bodetexin kohdalla taloudellinen, ovat löydettävissä molemmista tapauksista.

37. Bodetex ehdottaa siten, että yhteisöjen tuomioistuimen tässä asiassa tekemää ratkaisua sovellettaisiin myös nyt esillä olevaan asiaan, mikä johtaisi sen tutkimiseen, mikä on "kaikkein tyypillisin" velvoite. Bodetexin mukaan tähän kysymykseen olisi vastattava, että tyypillisin velvoite on uusien asiakkaiden hankkiminen ja sopimuksessa tarkoitettujen tuotteiden myyminen. Sen mukaan velvoite on täytettävä Belgiassa, joten vaatimukset voidaan yhdistää esitettäviksi siellä.

38. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen tapaan Bodetex tahtoo sekä luoda riidanalaisten velvoitteiden keskinäisen arvojärjestyksen että osoittaa niiden joukosta kaikkein tärkeimmän velvoitteen, jotta kaikki vaatimukset voidaan yhdistää sen paikkakunnan tuomioistuimen tutkittaviksi, jossa tärkein velvoite on täytettävä.

39. En voi kuitenkaan hyväksyä näitä perusteluja, kun huomioon otetaan erityisesti pääasian prosessuaalinen asiayhteys.

40. On syytä todeta heti alkuun, että ennakkoratkaisukysymyksessä riidanalaisten velvoitteiden on selkeästi katsottu ole-

11 — Ks. tuomion 18 ja 19 kohta.

12 — Asia 133/81, Ivenel, tuomio 26.5.1982 (Kok. 1982, s. 1891).

van samanarvoiset. Kansallinen tuomioistuin toteaa myös nimenomaisesti, että näiden kahden velvoitteen samanarvoisuus on eräs kysymyksen taustalla olevista pääasian tosiseikoista ja että ennakkoratkaisukysymyksellä ei millään tavoin puututa tähän.

41. Tämän jälkeen ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin mainitsee useita Hof van Beroepin 29.10.1993 antamaan tuomioon sisältyneitä perusteluja ja toteaa Hof van Beroepin katsoneen selkeästi, että "kahta velvoitetta on pidettävä samanarvoisina — — ". [13] Hof van Cassatie toteaa, viitattuaan ensin edellä mainitussa asiassa Shenavai annettuun tuomioon, että velvoitteiden samanarvoisuutta ei ole kiistetty. [14]

42. Kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksen muotoilu pohjautuu kiistatta näille kansallisen menettelyn yhteydessä ilmenneille seikoille. Koska pääasian asianosaiset eivät ole asettaneet kyseenalaiseksi muutoksenhakutuomioistuimen tekemää oikeudellista arviointia, kysymyksen esittänyt kansallinen tuomioistuin ei ole katsonut tehtäväkseen ottaa viran puolesta käsiteltäväksi sitä, onko tämä arviointi mahdollisesti virheellinen. Voi olla myös niin, ettei tämä olisi oikeudellisesti mahdollistakaan. Toinen mahdollisuus on se, että Hof van Cassatie on hyväksynyt Hof van Beroepin tekemän arvioinnin.

43. Olipa kyse sitten kansallista tuomioistuinta sitovasta oikeudellisesta velvoitteesta tai tämän tuomioistuimen tekemästä valinnasta, siinä vastauksessa, jonka yhteisöjen tuomioistuin ennakkoratkaisukysymykseen antaa, ei voida sivuuttaa ennakkoratkaisupyynnön sisältämiä kiistattomia seikkoja, sillä muutoin vaarana on se, että kysymyksen esittäjälle annetaan vastaus, jota ei voida suoraan hyödyntää asiaa ratkaistaessa.

44. Tässä yhteydessä on syytä muistaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. [15]

45. Mielestäni ei ole siten mitään syytä asettaa kyseenalaiseksi Hof van Cassatien kantaa, jonka mukaan riidanalaiset velvoitteet ovat samanarvoiset.

B *Sen seikan vaikutukset, että "velvoitteen täyttämispaikkoja" on useita*

46. Hof van Cassatie toteaa esittämässään kysymyksessä, että sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, kotivaltion lainvalintasääntöjen mukaan kan-

13 — Ennakkoratkaisupyynnön ranskankielinen käännös, s. 2.

14 — Ennakkoratkaisupyynnön ranskankielinen käännös, s. 3 ja 4.

15 — Asia C-295/95, Farrell, tuomio 20.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1683, 11 kohta).

teen perustana olevista sopimusvelvoitteista yksi on täytettävä kyseisen tuomioistuimen kotivaltiossa ja toinen muussa sopimusvaltiossa.

47. Kansallinen tuomioistuin viittaa implisiittisesti yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Tessili vahvistamaan oikeuskäytäntöön, jonka soveltaminen tähän asiaan johtaa siihen, että riidanalaisten velvoitteiden täyttämispaikkoja on useita ja siten myös toimivaltaisia tuomioistuimia on useita. [16]

48. On syytä muistaa, että tässä tuomiossa mainitaan seuraavaa: " — — asiaa käsittelevän tuomioistuimen on yleissopimuksen mukaisesti tutkittava, kuuluuko paikkakunta, jossa velvoite on täytetty tai täytettävä, sen alueelliseen toimivaltaan. Tätä varten sen on omien lainvalintasääntöjensä mukaan määritettävä, mitä lakia kyseessä olevaan oikeussuhteeseen sovelletaan, ja tämän lain mukaisesti määritettävä riidanalaisen sopimusvelvoitteen täyttämispaikka". [17]

49. Väliintulijoiden esittämissä väitteissä kuvataan hyvin asiaan liittyvää ongelmaa, ainakin sellaisena kuin ongelma esiintyy edellä mainitussa asiassa Tessili vahvistetun oikeuskäytännön yhteydessä.

50. Voidaan olettaa, että kantajalla on toimivaltaista tuomioistuinta koskeva valinnanmahdollisuus ja että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen johtaa tämän oikeuskäytännön nojalla siihen, että riidanalaisten eri velvoitteiden täyttämispaikkoja on useita, mikä puolestaan aiheuttaa sen, että tuomioistuinten toimivallan jakautuminen on hyväksyttävä. Italian hallitus ja Leathertex ovat tätä mieltä.

51. Vaihtoehtoisesti voidaan olettaa, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus esittää toissijaisesti, että toimivaltaista tuomioistuinta koskevasta valinnanmahdollisuudesta on luovuttava ja että sen sijaan on sovellettava yleissopimuksen 2 artiklan mukaista vastaajan kotipaikan kriteeriä, jotta yhtä ja samaa oikeusriitaa koskevan toimivallan jakautuminen voidaan välttää.

16 — Ennakkoratkaisupyyntö on kuitenkin jossain määrin epäselvä siltä osin kuin siinä selvitetään Hof van Beroepin omalle toimivallalleen esittämiä perusteluja, ja voidaankin asettaa kyseenalaiseksi se, että asiaan sovellettavien lainvalintasääntöjen mukaan riidanalaisten velvoitteiden täyttäminen tapahtuisi eri sopimusvaltiossa. Hof van Cassatie toteaa nimittäin yhtäältä, että Hof van Beroep on katsonut, että Belgian lainvalintasääntöjen mukaan velvollisuus noudattaa irtisanomisaikaa on täytettävä Belgiassa, ja toisaalta, että Hof van Beroepin tuomiossa ei ole sovellettu lainvalintasääntöjä vahingonkorvauksen maksamista koskevan velvoitteen osalta (ennakkoratkaisupyynnön ranskankielinen käännös, s. 6). Ennakkoratkaisupyynnössä lähdetään liikkeelle siitä olettamuksesta, että toimivaltaisia tuomioistuimia on useita, mikä johtuu asiaan sovellettavista lainvalintasäännöistä, kun taas muutoksenhakutuomioistuin on soveltanut vain osittain näitä sääntöjä, mikä vähentää esitetyn kysymyksen merkityksellisyyttä. Todellisuudessa tämä epäselvyys on vain näennäistä. Ei ole epäilystäkään siitä, että Hof van Beroep on soveltanut lainvalintasääntöjään vain toiseen näistä riidanalaisista velvoitteista. Se seikka, että tuomioistuin on vahvistanut tuomion, jonka perustana ei ole se paikkakunta, jossa velvoitteet on sovellettavien lainvalintasääntöjen mukaan täytettävä, vaan näiden velvoitteiden välinen yhteys, perustellessaan sitä, että vaatimukset on koottu yhden ja saman tuomioistuimen käsiteltäväksi, osoittaa, että sen paikkakunnan määritteleminen, jossa toinen velvoite on lainvalintasääntöjen mukaan täytettävä, olisi johtanut toisen täyttämispaikan valintaan. Jos asia ei olisi ollut näin, oikeudellisen toimivallan yhdistäminen olisi johtunut yksinomaan asiaan sovellettavista kansainvälisen yksityisoikeuden säännöistä. Hof van Cassatien esittämä kysymys vahvistaa siten näiden kahden eri täyttämispaikan olemassaolon, sellaisina kuin ne johtuvat lex causaesta, ja kysymys sijoittuu siten selvästi edellä mainitussa asiassa Tessili annetussa tuomiossa määritellylle alueelle.

17 — Ks. tuomion 13 kohta.

52. Voidaan olettaa vielä, että tuomioistuimella, jolla on toimivalta tutkia yksi samanarvoisiin velvoitteisiin perustuvista vaatimuksista yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla, on toimivalta tutkia toinenkin vaatimus, mikäli näiden kahden vaatimuksen välillä on niin läheinen yhteys, että hyvän oikeudenhoidon periaatteen mukaista on tutkia ja ratkaista asiat yhdessä ristiriitaisten ratkaisujen välttämiseksi. Komissio suosittelee tätä ratkaisua.

53. Komission kannan, joka perustuu toimivallan yhdistämiseen vaatimusten toisiinsa liittymisen vuoksi, on todettava ylittävän yleissopimuksen sanamuodon salliman tulkinnan. [18]

54. On nimittäin katsottava, että vaikka kanteiden toisiinsa liittyminen onkin yleissopimuksessa huomioitu, sitä ei ole mainittu seikkana, jonka perusteella toimivalta määräytyisi. Toisin sanoen yleissopimuksen 22 artiklassa sallitaan se, että tuomioistuin jättää asian tutkimatta ja antaa toisen tuomioistuimen ratkaista asian kanteiden toisiinsa liittymisen vuoksi ainoastaan, jos liitännäinen asia on jo saatettu tämän toisen tuomioistuimen tutkittavaksi. Yleissopimuksen 22 artiklan mukaista järjestelmää voidaan soveltaa siten vain tällaisessa tapauksessa. Asiat on mahdollista yhdistää yhden ainoan tuomioistuimen tutkittavaksi kanteiden toisiinsa liittymistä koskevan poikkeuksen perusteella vain tässä tapauksessa.

18 — On todettava, että tämä väite, jonka vain komissio on esittänyt kirjallisissa huomautuksissaan, on esitetty istunnossa vain täydennykseksi komission pääasialliselle väitteelle, jonka mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen on oltava sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa velvoite tosiasiassa täytetään, mikä merkitsee sitä, että komission alkuperäinen kanta on muuttunut.

55. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut näin selkeästi asiassa Elefanten Schuh 24.6.1981 antamassaan tuomiossa ja täsmentänyt seuraavaa: "Yleissopimuksen 22 artiklan tavoitteena on säännellä sellaisten toisiinsa liittyvien kanteiden tutkimista, *jotka on nostettu* eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa. Tässä artiklassa ei osoiteta toimivaltaa millekään tuomioistuimelle." [19]

56. Komissio hyväksyy tämän analyysin todetessaan, että "niin kauan kuin asia on saatettu vain yhden ainoan tuomioistuimen tutkittavaksi, 22 artiklan soveltaminen ei tule kyseeseen". [20]

57. Se lisää vielä, että kyse on yksinomaan 5 artiklan 1 kohdan tulkitsemisesta siten, että kyetään välttämään sellaiset tilanteet, jotka saattaisivat kuulua 22 artiklan soveltamisalaan. [21]

58. Vaikka komission tavoittelema päämäärä on selkeä ja kiistatta oikeutettu, minun on kuitenkin vaikea ymmärtää, millä perusteilla se on päätynyt ehdottamaan 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa, joka

19 — Asia 150/80, Elefanten Schuh, tuomio 24.6.1981 (Kok. 1981, s. 1671, 18—20 kohta), kursivointi tässä.

20 — Kirjallisten huomautusten ranskankielisen käännöksen 17 kohta. On syytä lisätä, että yleissopimuksen 6 artiklan nojalla on mahdollista yhdistää toisiinsa liittyvät asiat suoraan saman toimivaltaisen tuomioistuimen tutkittavaksi, ja näin on mahdollista torjua riita-asian jakautumisen vaara muilla keinoilla kuin kanteiden toisiinsa liittymistä koskevan poikkeuksen perusteella; tässä määräyksessä esitetään kuitenkin kattavasti kyseeseen tulevat tapaukset — useamman vastaajan mukanaolo, turvaamistai välitoimivaatimukset, vastakanteet ja samaa vastaajaa vastaan nostetut kanteet, joista toinen koskee sopimusta ja toinen esineoikeutta kiinteään omaisuuteen — siten, että määräys ei sovellu kaikkiin toisiinsa liittyviin asioihin. Toimivaltasäännöt vakuutusalalla ja kuluttajasopimusten alalla sekä yksinomaiset toimivaltuudet takaavat samoin jo oikeudenkäynnin alusta lähtien toisiinsa liittyvien kanteiden yhdistämisen, sillä niissä määrätään yhden ainoan sopimusvaltion tuomioistuimen toimivallasta.

21 — Ibidem.

poikkeaa niin paljon artiklan sanamuodosta.

59. Toisiinsa liittyvien vaatimusten välitön yhdistäminen saman tuomioistuimen tutkittavaksi silloin, kun paikkakunnat, joissa vaatimusten perustana olevat velvoitteet on täytettävä, ovat eri sopimusvaltioissa, johtaisi näet siihen, että toisen velvoitteen täyttämispaikkaa koskeva edellytys jätettäisiin huomiotta 5 artiklan 1 kohdan vastaisesti.

60. Komission ehdotus merkitsisi itse asiassa yleissopimuksen systematiikan muuttamista toisiinsa liittyvien kanteiden osalta yleissopimuksen sanamuodon vastaisesti sopimusvaltioiden tahtoa huomioon ottamatta. Koska tällaista ratkaisua ei ole koskaan todellisuudessa suunniteltu, sitä ei voida hyväksyä.

61. Kaksi muuta väiteryhmää liittyvät nyt esillä olevassa asiassa 2 artiklan ja 5 artiklan 1 kohdan, sellaisena kuin sitä on tulkittu edellä mainitun asian Tessili mukaisessa oikeuskäytännössä, välillä tehtävään valintaan. Yleissopimuksen tavoitteet määräävät suoraan tämän valinnan.

62. On syytä muistaa, että yleissopimuksella pyritään vahvistamaan yhteisöön sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa. [22]

22 — Ks. yleissopimuksen johdanto-osa.

63. Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee ja kuten aiemmin on jo todettu, tämä oikeussuojaa koskeva vaatimus merkitsee tarvetta välttää mahdollisuuksien mukaan tilannetta, jossa samasta sopimuksesta johtuu useita toimivaltaperusteita. [23]

64. Yleissopimuksen täyden tehokkuuden takaamiseksi on välttämätöntä yhtenäistää sopimusvaltioiden tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt siten, että mahdollisuuksien mukaan vältetään tällaisia tilanteita ja tehdään mahdolliseksi se, että kantaja voi vaivattomasti yksilöidä sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi saattaa asiansa, ja että vastaajalla on kohtuullinen mahdollisuus ennakoida, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne. [24] Kyse on siis yhteisössä asuvien henkilöiden oikeusturvan vahvistamisesta siten, että sovellettavien toimivaltaa koskevien sääntöjen ennakoitavuus taataan.

65. Tuomioistuimen toimivallan yhdistämisellä voidaan myös torjua ristiriitaisten päätösten vaara ja helpottaa tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa sen valtion ulkopuolella, jossa tuomiot on annettu. [25]

23 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 19 ja 20 kohta.

24 — Ks. erityisesti asia C-383/95, Rutten, tuomio 9.1.1997 (Kok. 1997, s. I-57, 13 kohta) ja edellä mainittu asia Farrell, tuomion 13 kohta.

25 — Ks. esimerkiksi edellä mainittu asia Mulox IBC, tuomion 21 kohta. Niiden ilmeisten haittojen lisäksi, joita oikeussubjekteille aiheutuu toisiinsa liittyvissä asioissa annetuista ristiriitaisista päätöksistä sovellettavan oikeussäännön täsmällisen sisällön kannalta, on syytä muistuttaa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt, että "päätösten keskinäisen ristiriitaisuuden vaara [on eräs] syy kieltäytyä tuomion tunnustamisesta tai täytäntöönpanomääräyksen antamisesta yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti" (asia C-220/88, Dumez France ja Tracoba, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. I-49, 18 kohta).

66. Tämä merkitsee sitä, että jos halutaan toimia yleissopimuksen hengen mukaisesti, on tärkeätä suosia sellaisia ratkaisuja, jotka edistävät oikeusriitojen keskittämistä, ja tulkita yleissopimuksen sanamuotoa samansuuntaisesti.

67. Useita velvoitteita sisältäviä asioita koskevat yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot vahvistavat tämän lähestymistavan.

68. Olipa kyse sopimusvelvoitteen, joka on kanteen perusteena,[26] päävelvoitteen[27] tai tyypillisen velvoitteen[28] tunnistamisesta useiden velvoitteiden joukosta, yhteisöjen tuomioistuin on aina, kun se on ollut mahdollista, puoltanut riidanalaisten velvoitteiden keskinäisen arvojärjestyksen vahvistamista siten, että toisiinsa liittyvien oikeusriitojen jakautuminen voidaan välttää.

69. Nyt esillä olevassa asiassa on kuitenkin kyse tilanteesta, jossa velvoitteiden asettaminen arvojärjestykseen ei ole mahdollista, koska niiden on katsottu olevan samanarvoiset.

70. Kysymys on siten siitä, onko yleissopimuksen sanamuodon perusteella ja tämä seikka huomioon ottaen mahdollista yhdistää toimivallat muilla perusteilla.

71. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut useaan otteeseen, että "erityinen toimivalta", jonka piiriin kuuluvat tapaukset on lueteltu yleissopimuksen 5 artiklassa, on poikkeus siitä periaatteesta, jonka mukaan toimivaltaisia ovat sen valtion tuomioistuimet, jossa vastaajalla on kotipaikka, sellaisena kuin tämä periaate käy ilmi 2 ja 3 artiklan "yleisistä määräyksistä", ja että näin ollen tätä erityistä toimivaltaa on tulkittava suppeasti.[29]

72. Tämän oikeuskäytännön perusteella voitaisiin katsoa, että silloin kun erityisen toimivallan soveltaminen johtaa tuloksiin, jotka ovat selvästi yleissopimuksen tavoitteiden vastaisia, toimivaltaista tuomioistuinta koskevasta valinnanmahdollisuudesta on syytä luopua ja todeta kuten edellä mainitussa asiassa Humbert, ettei yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa voida soveltaa.[30]

73. Tämä ratkaisu vaikuttaa mielestäni oikeudellisesti epäilyttävältä.

74. Yleissopimuksessa ei aseteta mitään ennakkoedellytystä toimivaltaista tuomioistuinta koskevan valinnanmahdollisuuden käyttämiselle. Jos oikeusriita kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan, kantajalla on aina oikeus valita yleissopimukseen sisältyvistä mahdollisuuksista haluamansa edellyttäen luonnollisesti, että kyseinen oikeusriita on juridisesti katsot-

26 — Em. asia De Bloos.
27 — Em. asia Shenavai.
28 — Em. asia Ivenel.

29 — Asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5565, 19 kohta) ja em. asia Humbert, tuomion 18 kohta.
30 — Tuomion 19 kohta.

tuna sellainen, että kantaja voi sen perusteella vedota halutessaan johonkin erityisen toimivallan vaihtoehtoon. [31]

75. Se, että edellä mainitussa asiassa Humbert annetussa tuomiossa toimivaltaista tuomioistuinta koskevan valinnanmahdollisuuden sijaan sovellettiin yleissopimuksen 2 artiklan toimivaltasääntöä, johtui kyseisessä asiassa tutkittavana olleen pääasian erityislaadusta. Siinä oli kyse velvoitteista, jotka oli täytettävä yleissopimuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolella. Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen olisi johtanut siihen, että toimivaltainen tuomioistuin olisi sijainnut sopimusvaltioiden alueen ulkopuolella, mikä olisi vastoin sekä 5 artiklan sanamuotoa että sen henkeä, sillä kyseisessä artiklassa mahdollisuus haastaa vastaaja oikeuteen muualla kuin hänen omassa kotipaikassaan sopimusvaltiossa rajataan siten, että haaste voidaan antaa muihin sopimusvaltioihin, mutta ei kolmansiin maihin.

76. Yhteisöjen tuomioistuin huomauttaa myös, että vaikka onkin totta, että siihen, että eri tuomioistuimet ratkaisevat yhden ja saman oikeusriidan eri osat, liittyy haittoja, kantajalla on kuitenkin aina mahdollisuus nostaa kanne vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa; tämä on siis varma ja luotettava kriteeri. [32]

77. Asianosaisten ja erityisesti kantajan edun vuoksi vahvistettu toimivaltaa koskeva valinnanmahdollisuus takaa asianosaisille toisin sanoen aina ennakoitavissa olevan toimivaltasäännöksen, jonka kantaja voi valita, jos toinen toimivaltasääntö ei jostain syystä sovi hänelle.

78. Valinta voi olla yleissopimuksen tavoitteiden vastainen; kantajan on arvioitava, aiheutuuko 5 artiklan 1 kohdan soveltamisesta johtuvasta useiden toimivaltaisten tuomioistuinten olemassaolosta enemmän haittaa kuin hänen kanteeseensa sisältyvien eri vaatimusten yhdistämisestä yhden ja saman, vastaajan kotipaikan tuomioistuimen tutkittavaksi, jos 5 artiklan 1 kohdan mukaan jokin tuomioistuimista sijaitsee siinä sopimusvaltiossa, jossa hänen kotipaikkansa on.

79. Olen samaa mieltä siitä, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltamista ei voida evätä muista kuin sen soveltamisalaan liittyvistä syistä, vaikka kantaja aikoisikin käyttää artiklaa siten, että se johtaa toimivaltaisen tuomioistuimen vahvistamiseen yleissopimuksen periaatteiden vastaisesti, jos kantaja näin valitsee.

80. Se, että tuomioistuimen toimivallan määrittäminen rajattaisiin tapahtuvaksi vain yleissopimuksen 2 artiklan nojalla, kun 5 artiklan 1 kohdan soveltamisesta saattaisi aiheutua epätoivottuja seurauksia,

31 — Näin ollen kun edellä mainitussa asiassa Kalfelis tuomioistuin, jonka tutkittavaksi oli saatettu sopimukseen perustumattoman vahingon aiheuttamiseen, sopimusvelvoitteen rikkomiseen ja perusteettoman edun saamiseen perustuva vaatimus, ei voinut yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan nojalla — jonka mukaan sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivalta kuuluu sen paikkakunnan tuomioistuimelle, missä vahingon aiheuttanut teko sattui — tutkia niitä vaatimuksen osia, jotka eivät olleet vahingonkorvausoikeudellisia, tätä voitiin perustella syillä, jotka liittyivät kyseisen kohdan soveltamisalaan.

32 — Em. asia Kalfelis, tuomion 20 kohta, ja em. asia Humbert, tuomion 20 kohta.

merkitsisi sellaisen edellytyksen lisäämistä yleissopimukseen, jota siinä ei ole.

81. Näiden seikkojen vuoksi vaatimukset, jotka koskevat yhdestä ja samasta sopimuksesta johtuvaa kahta samanarvoista velvoitetta, joiden täyttämispaikat ovat sen tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan, jossa kanne on nostettu, kahdessa eri sopimusvaltiossa, voidaan yleissopimuksen 2 artiklan mukaisesti saattaa yhden ja saman tuomioistuimen tutkittavaksi vastaajan kotivaltiossa.

82. Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen estää vastaavassa tapauksessa kuitenkin sen, että yhdellä ja samalla tuomioistuimella katsottaisiin olevan toimivalta tutkia nämä vaatimukset silloin, kun velvoitteiden täyttämispaikat sijaitsevat kahden eri sopimusvaltion alueella.

83. On mahdollista katsoa, että kantajan asiana on valita se vaihtoehto, jonka hän katsoo suojaavan parhaiten omia etujaan, vaikka näin menetettäisiin yhteen ainoaan toimivaltaiseen tuomioistuimeen liittyvät edut. Tämä tulkintaehdotus on siis yksi mahdollinen vastaus kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen.

84. On kuitenkin mahdollista katsoa myös, että nyt esillä olevan asian kaltaisessa tapauksessa ei ole yleissopimuksen periaatteiden mukaista se, että toimivaltaista tuomioistuinta koskeva valinnanmahdollisuus, jota asianosaisella on oikeus käyttää hyväkseen, johtaisi näin paljon näistä periaatteista poikkeavaan ratkaisuun. Tämän kantani vuoksi esitän näistä artikloista vielä yhden tulkinnan.

C *Käsitteen "velvoitteen täyttämispaikka" merkitys*

85. Viitatessaan kansallisen tuomioistuimen lainvalintasääntöihin riidanalaisten velvoitteiden täyttämispaikan vahvistamiseksi kansallinen tuomioistuin on luonnollisesti noudattanut asiaan sovellettavaa yhteisön oikeuskäytäntöä.

1) Asian Tessili mukainen oikeuskäytäntö

86. Kuten edellä todettiin, Belgian tuomioistuinten velvoitteen täyttämispaikan vahvistamiseen soveltama menetelmä on osittain syynä siihen, miksi riidanalaisten velvoitteiden täyttämispaikkoja on useita. [33]

87. Yleissopimuksen voimaantulosta lähtien on ollut avoinna kysymys siitä, onko yleissopimukseen sisältyvien ilmaisujen ja käsitteiden katsottava olevan itsenäisiä ja siten yhteisiä kaikille sopimusvaltioille vai onko niissä katsottava viitattavan kussakin yksittäistapauksessa sen tuomioistuimen,

33 — Tämän ratkaisuehdotuksen 47 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

jossa kanne on ensiksi nostettu, soveltamien lainvalintasääntöjen nojalla sovellettaviin aineellisiin oikeussääntöihin. [34]

88. Edellä mainitussa asiassa Tessili antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että "kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei välttämättä sulje pois toista vaihtoehtoa, sillä sopiva vaihtoehto voidaan löytää ainoastaan yleissopimuksen kaikki määräykset huomioon ottaen kuitenkin siten, että yleissopimuksen täysi tehokkuus taataan perustamissopimuksen 220 artiklan tavoitteiden mukaisesti". [35]

89. Yhteisöjen tuomioistuin on ottanut useita kertoja kantaa yleissopimuksen tiettyjen käsitteiden itsenäisen tulkinnan puolesta ja katsonut, että "vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan — — yhteisöjen tuomioistuin periaatteessa puoltaa sitä, että yleissopimuksessa käytettyjä käsitteitä on tulkittava itsenäisesti, jotta varmistetaan yleissopimuksen täysi tehokkuus ottaen huomioon ne tavoitteet, jotka on asetettu ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklassa, jonka täytäntöönpanemiseksi yleissopimus tehtiin". [36]

90. Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaan sisältyvän käsitteen "paikkakunta, jossa sopimusvelvoitteet on täytettävä" osalta yhteisöjen tuomioistuimen alkuperäinen tulkinta, jossa viitataan tuomioistuimen soveltamiin lainvalintasääntöihin, on hiljattain vahvistettu erittäin selkeästi, mikä välillisesti johtaa itsenäisestä tulkinnasta luopumiseen. [37]

91. Yhteisöjen tuomioistuimen viittaus kussakin asiassa sovellettaviin aineellisiin oikeussääntöihin johtuu niistä eroavuuksista, joita eri maiden sopimusoikeutta koskevien oikeussääntöjen välillä on edelleen olemassa, sekä siitä, että sovellettavia aineellisia oikeussääntöjä ei ollut yhdenmukaistettu millään tavalla vuoden 1976 oikeudellisessa tilanteessa. [38] Se totesi, että tätä kantaa voitiin perustella muun muassa sillä, että velvoitteiden täyttämispaikan vahvistaminen on riippuvainen näiden velvoitteiden sopimusoikeudellisesta asiayhteydestä. [39]

92. Edellä mainitussa asiassa Tessili omaksutusta kannasta heijastuu perusteltu huoli siitä, että sopimusvaltioille ei pidä vahvistaa määritelmää, joka voisi olla ristiriidassa niiden kansallisen lainsäädännön kanssa ja jonka soveltuvuus ei yleissopimuksen tavoitteet huomioon ottaen ole täysin ilmeinen.

34 — Edellä mainituissa asioissa Tessili ja De Bloos, 6.10.1976 annetut tuomiot olivat ensimmäiset, joissa yhteisöjen tuomioistuin on soveltanut yleissopimusta.

35 — Tuomion 11 kohta.

36 — Em. asia Farrell, tuomion 12 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin määritteli vuonna 1976 käsitteen "yksityisoikeuden ala" asiassa 29/76, LTU, 14.10.1976 antamassaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 1541). Tämän jälkeen on annettu lisää määritelmiä mm. käsitteelle "sopimusta koskeva asia" edellä mainitussa asiassa Peters, käsitteelle "sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia" edellä mainitussa asiassa Kalfelis ja käsitteelle "elatusapuun oikeutettu" edellä mainitussa asiassa Farrell, vain joitakin esimerkkejä mainitakseni.

37 — Tähän ratkaisuun, joka sisältyy edellä mainitussa asiassa Tessili annetun tuomion 13 kohtaan ja johon viitataan edellä mainitussa asiassa Shenavai annetun tuomion 7 kohdassa, viitataan uudelleen asiassa C-288/92, Custom Made Commercial, 29.6.1994 annetussa tuomiossa (Kok. 1994, s. I-2913, 26 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

38 — Em. asia Tessili, tuomion 14 kohta.

39 — Ibidem.

93. Näin ollen maksuvelvollisuudesta, joka luonnollisesti koskee erittäin lukuisia sopimuksia ja josta pääasiassa [40] on välittömästi kyse, käy selvästi ilmi itsenäisen määritelmän epätyydyttävyys tällä alalla, koska määritelmän sisältö riippuisi siitä, miten sopimusvaltiot määrittävät tällaisen velvoitteen täyttämispaikan.

94. Riippuen siitä, onko maksu suoritettava velallisen vai velkojan luona, maksuvelvoitteen täyttämispaikan määrää vastaajan tai kantajan kotipaikka. Sen lisäksi, että sopimusvaltioiden oikeussääntöjen välillä, jotka jakaantuvat melko tasaisesti kahden eri järjestelmän kesken, [41] suoritettavaan valintaan liittyy vaikeuksia, ei ole myöskään olemassa mitään järkevää kriteeriä, jota soveltaen voitaisiin turvautua yleissopimuksen periaatteiden mukaiseen välimiesmenettelyyn.

95. Viemävelkaperiaatteeseen [42] perustuvan itsenäisen määritelmän käyttäminen merkitsisi nimittäin sitä, että samalla käytettäisiin sellaista forum actorista, johon yleissopimuksessa ei ole nimenomaisesti pyritty. Tästä on todisteena se, että 2 artiklassa vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivalta on vahvistettu pääsääntöiseksi toimivallaksi. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on itsekin todennut, "yleissopimuksesta ilmenee, ettei siinä haluta tunnustaa kantajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaa, kun sen 3 artiklan toisessa kohdassa suljetaan pois tällaisia toimivaltasäännöksiä sisältävien kansallisten säännösten soveltaminen sellaisten vastaajien kohdalla, joilla on kotipaikka sopimusvaltiossa". [43] Yhteisöjen tuomioistuin on lisännyt, että "nimenomaisesti mainittuja tapauksia lukuun ottamatta yleissopimuksessa selvästi vastustetaan sitä, että kantajan kotipaikan tuomioistuimien katsottaisiin olevan toimivaltaisia — — ." [44]

96. Se, että maksuvelvoitteen täyttämispaikan katsottaisiin sitä vastoin olevan vastaajan kotipaikka, mikä pitää paikkansa niiden sopimusvaltioiden osalta, joissa sovelletaan noutovelkaperiaatetta, kumoaisi yleissopimuksessa vahvistetun toimivaltaista tuomioistuinta koskevan valinnanmahdollisuuden, sillä tällaisella 5 artiklan 1 kohdan tulkinnalla, jossa vastaajan kotipaikan tuomioistuin katsottai-

40 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

41 — Sopimusvaltiot, joissa katsotaan, että maksuvelvoitteet täytetään pääsääntöisesti velallisen kotipaikassa, ovat Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta ja Luxemburgin suurherttuakunta. Sopimusvaltiot, joissa katsotaan, että maksuvelvoitteet täytetään pääsääntöisesti velkojan kotipaikassa, ovat Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Irlanti, Alankomaiden kuningaskunta, Suomen tasavalta, Ruotsin kuningaskunta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta.

42 — Ks. irtaimen omaisuuden kansainvälisen kaupan osalta esim. 1.7.1964 tehty Haagin sopimus kansainvälisluonteiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista (Yhdistyneet kansakunnat — Sopimuskokoelma 1972, vol. 834, nro 11929, s. 107) ja 11.4.1980 tehty Wienin yleissopimus kansainvälisluonteista tavarakauppaa koskevista sopimuksista tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen julkistamisesta (asetus nro 87-1034, 22.12.1987, Journal officiel de la République francaise, 27.12.1987, s. 15241), joissa määrätään, että maksu on suoritettava myyjän kotipaikassa taikka myyjän vakituisessa asuinpaikassa.

43 — Em. asia Dumez France ja Tracoba, tuomion 16 kohta.

44 — Asia C-89/91, Shearson Lehman Hutton, tuomio 19.1.1993 (Kok. 1993, s. I-139, 17 kohta).

siin toimivaltaiseksi, annettaisiin kyseiselle kohdalle sama sisältö kuin 2 artiklalla on.

97. Edellä mainitussa asiassa Custom Made Commercial annetussa tuomiossa esitetty kysymys koski edellä mainitun asian Tessili mukaisen oikeuskäytännön soveltamista maksuvaatimukseen, jonka tavarantoimittaja oli esittänyt asiakkaalleen yrityksen tekemän sopimuksen perusteella; lex causae oli sisällöltään sama kuin Haagin sopimuksen liitteenä olevan kansainvälisluonteista irtainten esineiden kauppaa koskevan lain 59 §:n 1 momentti.

98. Kun sopimussuhteeseen sovelletaan kansainvälistä lakia, on mahdollista välttää sovellettavien oikeusjärjestelmien välisistä eroista johtuvat haitat. Tämän lain siinä säännöksessä, jonka mukaan paikkakunta, jossa ostajan velvollisuus maksaa myyjälle kauppahinta on täytettävä, on ostajan kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka, elleivät sopimuspuolet ole sopineet muusta velvoitteen täyttämispaikasta, toimivalta myönnetään kantajan kotipaikan tuomioistuimelle.

99. Yhteisöjen tuomioistuin on noudattanut omaa oikeuskäytäntöään ja soveltanut sitä tilanteeseen, jossa lainvalintasäännöissä viitataan kansainväliseen lakiin.[45] Se on siten kieltäytynyt tukeutumasta itsenäiseen määritelmään, jonka mukaan myyjän kotipaikka eli tässä tapauksessa kantajan kotipaikka olisi vahvistettu paikkakunnaksi, jossa maksuvelvoite on täytettävä.

45 — Tuomion 28 kohta.

2) Soveltaminen nyt esillä olevaan oikeusriitaan

100. Se, että pääasiassa on useita toimivaltaisia tuomioistuimia, johtuu siitä, että maksuvelvoitteiden täyttämispaikkoja koskevat kansalliset oikeussäännöt ovat erilaisia, mikä ilmenee lainvalintasääntöjä sovellettaessa.

101. Vaikka se, että toimivaltaisia tuomioistuimia olisi useita, onkin selvästi ristiriidassa toimivaltasääntöjen yksinkertaistamista koskevien vaatimusten kanssa, se on kuitenkin hyväksyttävissä, jos sitä voidaan perustella muilla tärkeillä yleissopimuksen yleiseen systematiikkaan liittyvillä seikoilla.

102. Toimivaltasääntöjen ennakoitavuuteen liittyvän tavoitteen lisäksi on syytä kiinnittää huomiota sen liittymän merkitykseen, jonka on mahdollisuuksien mukaan vallittava oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen välillä. Erityistä toimivaltaa, joihin kuuluu yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukainen forum contractus, koskevia sääntöjä voidaan perustella sillä, että oikeudenkäynnin tehokkaan järjestämisen vuoksi kanteen ja

sen tuomioistuimen välillä, jonka tutkittavaksi asia on saatettu, on oltava läheinen liittymä. [46]

103. Tämä periaate pohjautuu olettamukselle, jonka mukaan tuomioistuimen, joka on maantieteellisesti lähellä riidanalaista sopimussuhdetta, on helpompi ratkaista sen tutkittavaksi saatettu asia, koska se tuntee asiaan liittyvät olosuhteet.

104. Vaikka ennakoitavuutta koskeva kriteeri on varmasti eräs niistä kriteereistä, joiden valossa 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava, on syytä muistaa, että tämän määräyksen pohjana on liittymää koskeva edellytys. Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan järkevässä tulkinnassa on siten huolehdittava siitä, että velvoitteen täyttämispaikan käsitteelle annettava merkitys vastaa yleensä todellista liittymää.

105. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä muistutetaan sitä paitsi säännöllisesti siitä perustavaa laatua olevasta merkityksestä, joka kuuluu tälle periaatteelle, jolla on mahdollista perustella 5 artiklaa sekä sitä valinnanvapautta, joka tällä artiklalla luodaan 2 artiklan rinnalle. [47]

106. Nyt esillä olevassa asiassa on kuitenkin vaikeaa löytää tällaista liittymää erääntyneiden provisioiden maksamista koskevan vaatimuksen ja asiaan sovellettavien aineellisten oikeussääntöjen mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen eli Italian tuomioistuimen välillä, kun tiedetään, että nämä provisiot ovat korvausta siitä, että Belgiaan sijoittautunut Bodetex, joka sopimuksen mukaan vastaa Belgian ja Alankomaiden markkinoista, on täyttänyt sopimuksen.

107. Toimivaltasääntöjen ennakoitavuuden kriteerin osalta on syytä lisätä, että toimivaltaisen tuomioistuimen osoittaminen sellaisen välillisen menetelmän avulla, joka edellyttää tuomioistuimen oman kansainvälisen yksityisoikeuden soveltamista niiden asiaan sovellettavien aineellisten oikeussääntöjen määrittelemiseksi, joiden avulla riidanalaisen velvoitteen täyttämispaikka voidaan osoittaa, ei ole myöskään omiaan edistämään toimivaltasääntöjen ymmärrettävyyttä.

46 — Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevasta 27.9.1968 tehdystä yleissopimuksesta laadittu selvitys (EYVL 1979, C 59, s. 1), ns. "Jenardin selvitys".

47 — Em. asia Tessili, tuomion 13 kohta; em. asia Ivenel, tuomion 11 kohta; em. asia Shenavai, tuomion 6 kohta ja em. asia Custom Made Commercial, tuomion 13 kohta.

108. On siten selvää, että 5 artiklan 1 kohdan soveltaminen edellä mainitun asian Tessili mukaisessa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla tähän asiaan johtaisi ristiriitaan useiden yleissopimuksen johtavien periaatteiden kanssa aina siinä määrin, että tämä tilanne on saanut Hof van Beroepin etsimään muita keinoja näiden vaatimusten yhdistämiseksi.

109. Mielestäni tässä asiassa voitaisiin löytää ratkaisu, joka on paremmin sopusoinnussa yleissopimuksen vaatimusten kanssa.

3) Ratkaisu, joka on lähempänä yleissopimuksen tavoitteita

a) Velvoitteen täyttämispaikka: sisällöltään vaihteleva käsite

110. Lähtökohdaksi on syytä ottaa kanta, jonka julkisasiamies Lenz on esittänyt [48] ja jonka mukaan velvoitteen täyttämispaikkaa ei ole vahvistettu aineellisessa oikeudessa tarkoitetulla tavalla yleissopimuksen vaatimukset huomioon ottaen.

48 — Edellä mainitussa asiassa Custom Made Commercial esitetty ratkaisuehdotus.

111. Velvoitteiden täyttämispaikkaa koskevissa aineellisissa määräyksissä "ei pidä, jos asiasta ei ole sovittu, ainoastaan konkretisoida sopimuspuolten velvoitteita, vaan myös rajoittaa sopimuspuolten vastuualueita, jos sopimuksen täytäntöönpanossa ilmenee ongelmia — — ". [49]

112. Julkisasiamies Lenz lisää, että "aineellisessa oikeudessa maksuvelvoitteen täyttämispaikan mukaan määräytyy useimmissa tapauksissa vain sellaisten riskien ja kulujen jakautuminen, jotka liittyvät sellaisten rahasummien siirtämiseen, joiden saatavuus ei riipu velvoitteen täyttämispaikasta". [50] Hän katsoo, että on syytä "poiketa sopimukseen sovellettavista aineellisista säännöksistä — — jos näiden säännösten avulla ei voida vahvistaa oikeusriidan tosiseikkojen suhteen läheistä tuomioistuinta — — ." [51]

113. Siten usein vallitsee ristiriita yhtäältä niiden perustelujen, joilla velvoitteen täyttämispaikka vahvistetaan aineellisen oikeuden mukaisesti, ja toisaalta yleissopimuksella tavoiteltujen päämäärien välillä.

49 — Edellisessä alaviitteessä mainitun ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

50 — Edellisessä alaviitteessä mainitun ratkaisuehdotuksen 21 kohta. Lenz viittaa 26 kohdassa esimerkkinä kansainvälisluonteiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavan lain 59 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään, että ostajan maksuvelvoite on täytettävä myyjän kotipaikassa. Lenz täsmentää, että tämä sääntö perustuu ajatukselle, jonka mukaan velallisen on kannettava maksutoimenpiteeseen liittyvät riskit.

51 — Edellisessä alaviitteessä mainitun ratkaisuehdotuksen 80 kohta.

114. Siispä niiden haittojen ohella, joita kansallisten oikeussääntöjen eroista aiheutuu yleissopimuksella tavoitellun toimivaltasääntöjen yhdenmukaistamistavoitteen vastaisesti ristiriitaisuuksista, on lisäksi valitettavaa, että lex causaen soveltaminen johtaa tuomioistuimen valitsemiseen velvoitteen täyttämispaikan perusteella, mikä perustuu oikeudellisesti muihin kuin oikeudenkäynnin tehokkaaseen järjestämiseen tähtääviin syihin.

115. Lopuksi voidaan todeta, että julkisasiamies Lenzin toteamus, jonka mukaan "kummassakaan edellä mainitussa asiassa De Bloos tai Tessili — — yhteisöjen tuomioistuin ei ole viitannut tarpeeseen vahvistaa asian tosiseikkojen osalta läheinen tuomioistuin tutkittaessa kysymystä siitä, onko syytä poiketa (sopimukseen sovellettavista) aineellisista oikeussäännöistä 5 artiklan 1 kohtaa tulkittaessa — — ",[52] voidaan esittää myös edellä mainitussa asiassa Custom Made Commercial annetun tuomion osalta.

116. Sitä, että näin paljon sopimuksen pääasiallisesta tarkoituksesta poikkeavasta tulkinnasta on pidetty kiinni, ei voida selittää pelkästään sillä toimivaltaista tuomioistuinta koskevalla valinnanmahdollisuudella, jonka perusteella kantaja, jolle aiheutuu menettelyyn liittyviä vaikeuksia esimerkiksi useista toimivaltaisista tuomioistuimista tai negatiivisesta toimivaltakonfliktista, voi perustaa kanteensa yleissopimuksen 2 artiklaan.

52 — Edellisessä alaviitteessä mainitun ratkaisuehdotuksen 49 kohta.

117. Tästä ilmenee yhteisöjen tuomioistuimen perusteltu epäröinti siltä osin, kuin kyse on velvoitteen täyttämispaikan käsitettä koskevan itsenäisen määritelmän antamisesta.

b) Itsenäisen tulkinnan valitseminen

118. Ei ole epäilystäkään siitä, että tällaisen tulkinnan antaminen on useasta syystä hankalaa.

119. Voidaan yhtäältä pohtia, eikö itsenäisen määritelmän periaate sinänsä ole kyseenalainen sopimusoikeuden alalla oikeusvarmuuteen liittyvien syiden vuoksi, sillä yhteisöjen tuomioistuimen olisi annettava tällöin yhtä monta käsitteen "velvoitteen täyttämispaikka" määritelmää kuin on sopimuksia — mikä käsittää myös sui generis -sopimukset ja merkitsee siten loputonta tehtävää.

120. Jos toisaalta tämä vaativa tehtävä aloitetaan, yhteisöjen tuomioistuimen asiana on määritellä käsitteen "velvoitteen täyttämispaikka" sisältö. Sellaisten kansainvälisten lakien olemassaolo, joiden tarkoituksena on poistaa edellä mainitussa asiassa Tessili annetussa tuomiossa mainitut, asiaan sovellettavien aineellisten oikeussääntöjen yhdenmukaisuuden puutteesta johtuvat esteet, ei kuitenkaan, kuten edellä on todettu, riittänyt muuttamaan

yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä edellä mainitussa asiassa Custom Made Commercial annetussa tuomiossa. [53]

121. Oikeuskäytännön yhdenmukaisuudesta kiinni pitäminen seuraa välittömästi siitä, että kansainvälisestä laista ei edellä mainituista syistä [54] voida aina saada yhteisöjen tuomioistuimelle tukea yleissopimuksen tavoitteiden mukaisen itsenäisen määritelmän vahvistamiseksi.

122. Katson kuitenkin, että oli tehtävä miten hankala tahansa, velvoitteen täyttämispaikkaa koskeva itsenäinen määritelmä olisi toivottava.

123. Tätä menettelytapaa arvostellaan siitä, että se merkitsee kunkin sopimuksen kohdalla asian tapauskohtaista ratkaisemista, mistä aiheutuu jatkuvaa oikeudellista epävarmuutta.

124. Tämä seikka ei ole täysin perusteeton eikä ole ratkaiseva syy, jonka vuoksi ajatus itsenäisestä määritelmästä pitäisi hylätä.

53 — Tämän ratkaisuehdotuksen 97 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

54 — Tämän ratkaisuehdotuksen 98 kohta.

125. Kansainvälisen yksityisoikeuden alan säännöksissä näet edistetään tapauskohtaiseen tulkintaan perustuvaa metodia. Kunkin riidanalaisen sopimuksen täyttämispaikkaa koskevan määritelmän, jonka yhteisöjen tuomioistuimen olisi itsenäisen tulkinnan menetelmän perusteella annettava, on kansallinen tuomioistuin jo antanut vastaavaa tulkintamenetelmää soveltaen.

126. Voidaan myös epäillä, että tästä lähestymistavasta aiheutuvat haitat lisääntyvät edellä mainitussa asiassa Tessili vahvistetussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla sen vuoksi, että kansainvälisen lain puuttuessa ratkaisut vaihtelevat joka tapauksessa valtiosta toiseen. Jopa silloin, kun asiaan sovellettavat lainvalintasäännöt perustuvat kansainvälisiin oikeussääntöihin, velvoitteen täyttämispaikan vahvistaminen kuuluu kansallisen lainsäädännön alaan. Silloin, kun oikeussääntö itsessään on vahvistettu kansainvälisellä tasolla, sen sisältö määräytyy muiden kuin menettelyllisten seikkojen perusteella.

127. Sellaista täyttämispaikan käsitettä, joka kattaa määrittelemättömän joukon velvoitteita, on siten vielä vaikeampi saavuttaa, koska kukin siitä tehty tulkinta on voimassa ainoastaan sen tehneessä tuomioistuimessa.

128. Näissä olosuhteissa itsenäiselle tulkinnalle voidaan esittää perusteluja, jotka liittyvät yhdenmukaistamiseen ja yksinker-

taistamiseen tähtääviin yleissopimuksen tavoitteisiin.

129. Ei pidä myöskään liioitella sitä vaaraa, että tämä analysointitapa voisi uhata oikeussubjektien oikeusvarmuutta.

130. Velvoitteen täyttämispaikkaa koskevaa itsenäistä määritelmää voitaisiin usein soveltaa muihinkin velvoitteisiin, joita voi olla hyvinkin paljon. [55]

131. Etsiessään ratkaisua, joka olisi paremmin yhteensopiva yleissopimuksen tavoitteiden ja erityisesti sen 5 artiklan 1 kohdan kanssa, yhteisöjen tuomioistuimen täytyy siinä määrin kuin mahdollista pitää huolta siitä, että se ei sovella sellaista analyyttistä lähestymistapaa, jonka tuloksena määritelmiä olisi yhtä monta kuin olemassaolevia velvoitteita.

132. Mielestäni olisi sitä vastoin aiheellista vahvistaa yleinen arviointiperuste, jota soveltamalla voitaisiin välttää omien määritelmien antamista, jollei jokaiselle sopimusvelvoitteelle, ainakin tietyille velvoiteryhmille.

55 — Voidaan ajatella, että sen tyyppisen palvelun suorittamispaikan perusteella, josta vastaa sellainen talouden toimija, jonka tehtäviin kuuluu tuotteiden jakelu, silloin kun palvelujen suorittamista rajoitetaan maantieteellisesti sopimusehdoilla, voidaan antaa määritelmä, jota voidaan soveltaa riippumatta siitä, minkälainen jakelusopimus on kyseessä.

133. Tahdon vielä lisätä, että velvoitteiden täyttämispaikan vahvistamiseen liittyvästä epävarmuudesta aiheutuva oikeudellinen epävarmuus vaikuttaa mielestäni suuremmalta niissä tapauksissa, joissa sovelletaan lex causaeta, kuin itsenäisen yhteisön oikeuden luomisen yhteydessä.

134. Itsenäisen kriteerin valinta on näet omiaan helpottamaan sellaisten käytännöllisten määritelmien antamista, joita voidaan soveltaa yhdenmukaisesti ja jatkuvasti erilaisten velvoitetyyppien kasvavaan määrään ja jotka ovat samalla tavoin yleissopimuksen tavoitteiden mukaisia.

135. Kansainväliseen lakiin perustuvien säännösten noudattaminen on lisäksi toivottavaa vain, jos tulokseksi saadaan täyttämispaikka, joka vastaa yleissopimuksen vaatimuksia.

136. Katson siten, että on syytä seurata yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimusta koskevan oikeuskäytännön yleistä linjaa ja tulkita siihen sisältyviä käsitteitä itsenäisesti.

4) Riidanalaisten velvoitteiden täyttämispaikka

137. Oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen välistä liittymää koskeva vaatimus johtaa nyt esillä olevassa asiassa sii-

hen, että riidanalaisten velvoitteiden täyttämispaikan määrittely tapahtuu kahdessa vaiheessa.

a) Maksuvelvoitteet

138. Maksuvelvoitteiden osalta on syytä soveltaa edellä mainitussa asiassa De Bloos vahvistettua oikeuskäytäntöä.

139. Edellä mainitussa asiassa De Bloos annetussa tuomiossa vahvistetun yleisperiaatteen mukaan huomioon on otettava velvoite, joka vastaa kantajan kanteen perusteena olevaa, sopimuksesta johtuvaa oikeutta. [56] Kyse on siten yhtäältä velvoitteesta maksaa vaaditut provisiot vastikkeena toimimisesta sopimuksen mukaisesti kauppaedustajana ja toisaalta velvoitteesta maksaa irtisanomiskorvausta, joka perustuu velvoitteeseen noudattaa irtisanomisaikaa kauppaedustajasopimusta irtisanottaessa.

140. On syytä muistaa, että tämän tuomion mukaan "kun kantaja esittää vahingonkorvausvaatimuksia tai vaatii sopimuksen purkua vastapuolen oikeudenvastaisen menettelyn perusteella, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuna velvoitteena on samoin pidettävä sopimuksesta syntyvää velvoitetta, jonka täyttämättä jättämiseen kantajan vaatimukset perustuvat". [57]

141. Edellä mainitussa asiassa De Bloos annetussa tuomiossa otetaan huomioon se seikka, ettei vaatimuksella pyritä täyttämättä jätetyn sopimusvelvoitteen välittömään täyttämiseen, vaan sillä pyritään siihen, että täyttämättä jättämisestä saadaan korvausta tai että tästä laiminlyönnistä tehdään oikeudelliset johtopäätökset, jottei jouduttaisi keinotekoisesti erottamaan toisistaan alkuperäisen sopimusvelvoitteen täyttämispaikkaa ja paikkaa, jossa "täyttämättä jätetyn sopimusvelvoitteen tilalle tuleva velvoite", [58] jota voidaan luonnehtia myös korvaavaksi velvoitteeksi, on täytettävä.

142. Niinpä tässä tapauksessa tuomioistuimen toimivalta ei määräydy edellä mainitussa tuomiossa vahvistetun ensimmäisen periaatteen mukaisesti sen velvoitteen täyttämispaikan perusteella, joka vastaa kantajan kanteen perusteena olevaa, sopimuksesta johtuvaa oikeutta, vaan maksuvaatimuksen perustana olevan täyttämättä jätetyn velvoitteen täyttämispaikan mukaan.

143. Näin ollen se, että vaatimuksia on useita, mikä johtuu usein yhdestä ja samasta puutteellisesta sopimuksen täyttämisestä, ei johda toimivallan jakautumiseen useiden tuomioistuinten välillä.

56 — Tuomion 13 kohta.

57 — Tuomion 14 kohta.

58 — Tuomion 17 kohta.

144. Tästä seuraa, että kun kyse on velvoitteesta maksaa korvausta irtisanomisen johdosta, 5 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa on otettava huomioon velvoite noudattaa irtisanomisaikaa. [59]

145. Jos edellä mainitussa asiassa De Bloos annetusta tuomiosta sitä vastoin pidetään kiinni, näitä perusteluja ei voitaisi soveltaa provisioiden maksamista koskevaan vaatimukseen. Provisioiden maksaminen ei näet ole edellä mainitussa asiassa tarkoitetulla tavalla täyttämättä jätetyn sopimusvelvoitteen tilalle tullut velvoite, vaan se on eräs päämiehelle kuuluvista pääasiallisista sopimusvelvoitteista, kuten asiakirja-aineistosta käy ilmi.

146. Täyttämispaikkana on siis pidettävä itse maksuvelvoitteen täyttämispaikkaa.

147. Olen jo viitannut vaikeuksiin, joita liittyy rahasummien maksamista koskevien velvoitteiden täyttämispaikkojen vahvistamiseen. [60]

148. Jos noudatetaan asian De Bloos mukaista oikeuskäytäntöä, alkuperäisten sopimusvelvoitteiden täyttämispaikka määräytyy sovellettavan aineellisen oikeuden mukaisesti, mikä johtaa väistämättä toimivaltaisen tuomioistuimen vahvistamiseen sen perusteella, onko maksu suoritettava velallisen vai velkojan kotipaikassa, ja aiheuttaa vaaran siitä, että oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen välinen liittymä jätetään huomiotta.

149. Näiden velvoitteiden välillä ei ole kuitenkaan tarpeen tehdä mitään eroa, sillä ne kuuluvat samaan maksuvelvoitteiden joukkoon.

150. Kuten julkisasiamies Lenz on todennut edellä mainitussa asiassa Custom Made Commercial esittämässään ratkaisuehdotuksessa kauppahinnan maksamisen osalta, "niiden oikeusriitojen osalta, joissa on kyse erääntyneen kauppahinnan maksamisesta ja jotka johtuvat siitä, että ostaja väittää myyjän toimittaman tavaran olleen virheellisen — — sen paikan tuomioistuin, jossa tavara vastaanotetaan, on yleensä asian tosiseikkojen osalta läheisempi kuin tavaroiden lähettämispaikan tuomioistuin." [61]

151. Hän ehdotti siten, että asia ratkaistaisiin seuraavasti: "Silloin kun tavarantoimittaja esittää asiakkaalle erääntyneen *kauppahinnan maksamista koskevan vaatimuksen* yrityksen tekemän sopimuksen perusteella ja kun tähän maksuun sovelletaan aineellisen oikeuden osalta kansainvälisen kauppalain 59 §:n 1 momentin ensimmäistä osaa, Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vel-

59 — Irtisanomisajasta on säädetty jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta 18 päivänä joulukuuta 1986 annetun neuvoston direktiivin 86/653/ETY 15 artiklassa (EYVL L 382, s. 17).

60 — Tämän ratkaisuehdotuksen 94 kohta.

61 — Ratkaisuehdotuksen 80 kohta.

voitteen täyttämispaikka on sopimuksessa mainittu *paikka, jossa tavara vastaanotetaan*". [62]

152. Kanteen peruste, ilmeneepä se kauppahinnan tai vahingonkorvauksen maksamista koskevana vaatimuksena, sijaitsee usein paikassa, jossa velvoite olisi luontoissuorituksena täytettävä, joten sitä vastaavan tuomioistuimen vahvistaminen johtaa siihen, että huomioon otetaan oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen välistä läheistä liittymää koskeva kriteeri.

153. Siksi hyväksyn tämän analyysin ja katson, että sitä on sovellettava myös silloin, kun kyse on sellaisten erääntyneiden provisioiden maksamista koskevasta vaatimuksesta, jotka ovat vastine kauppaedustajana toimimista koskevan velvoitteen asianmukaisesta täyttämisestä.

154. Oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen välisen läheisen liittymän etsimisen, joka toimii näiden perustelujen loogisena perustana, ei pidä ymmärtää merkitsevän sitä, että tällainen liittymä olisi välitön toimivaltakriteeri.

155. Hyväksyn yhteisöjen tuomioistuimen tavoin sen, että "5 artiklassa ei aseteta toimivaltaisen tuomioistuimen valintaperusteeksi liittymää sellaisenaan" ja että "kantaja ei voi nostaa kannetta vastaajaa vastaan missä tahansa tuomioistuimessa, jolla on liittymä oikeusriitaan, koska 5 artiklassa luetellaan tyhjentävästi ne edellytykset, joiden perusteella oikeusriidan ja tietyn tuomioistuimen välillä on liittymä". [63]

156. Yhteisöjen tuomioistuimen tavoin minusta on olennaista olla sallimatta muun kuin velvoitteen täyttämispaikkaa koskevan edellytyksen soveltamista silloin, kun sen mukaan toimivalta kuuluu tuomioistuimelle, joka ei ole asiaan välittömässä yhteydessä.

157. Kanteen perusteena olevan velvoitteen täyttämispaikan tuomioistuimen tai maksuvaatimusten osalta vastaavan luontoissuorituksena täytettävän velvoitteen täyttämispaikan tuomioistuimen valitseminen on keino lisätä mahdollisuuksia löytää liittymä. Sääntö ei ole kuitenkaan ehdoton, ja sellaisen oikeusriidan kohde tai peruste, joka liittyy tiettyyn tuomioistuimeen, voidaan siirtää muuhun kuin velvoitteen täyttämispaikan tuomioistuimeen vielä silloin, kun kanne nostetaan.

158. Koska ei ole ollut mahdollista vahvistaa liittymään välittömästi perustuvaa toimivaltakriteeriä, jolla olisi vaarannettu toimivaltaisen tuomioistuimen ennakoitavuus ja pakotettu asianosaiset väittelemään toimivaltakysymyksen ratkaisemiseksi systemaattisesti siitä, minkä tuomioistuimen sijainti olisi paras tietyn asian tutkimisen

62 — Edellisessä alaviitteessä mainitun ratkaisuehdotuksen 82 kohta. Kursivointi tässä. Maksuvelvoitteen täyttämispaikasta kansainvälisen kauppalain 59 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla katso tämän ratkaisuehdotuksen 97 ja 98 kohta.

63 — Em. asia Custom Made Commercial, tuomion 12 ja 13 kohta.

kannalta, kaikkein soveltuvimmaksi edellytykseksi tämän päämäärän saavuttamisen kannalta on päätetty valita velvoitteen täyttämispaikka. Koska tästä on sovittu, tällä taataan sovellettavien toimivaltasääntöjen selkeä tulkinta ja täsmennetään niitä, olipa oikeusriidan ja tässä tarkoitetun tuomioistuimen välinen liittymä näytetty toteen tai ei.

159. Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut tätä toteamalla, että "5 artiklan 1 kohdan mukaisesti sopimusoikeudellisessa asiassa voidaan vastaajaa vastaan nostaa kanne sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä, myöskin silloin kun tällä tavoin valittu tuomioistuin ei ole se, jolla on kaikkein lähin liittymä oikeusriitaan". [64]

160. Riidanalaisia provisioita ja irtisanomisesta johtuvaa korvausta vastaavien velvoitteiden täyttämispaikkaa koskevan valinnanmahdollisuuden on siten oltava olemassa silloinkin, kun oikeusriidan ja tuomioistuimen välistä läheistä liittymää ei voida vahvistaa.

161. Yhteenvetona voidaan todeta, että viittaamalla sopimusvelvoitteiden täyttämispaikkaan tuomioistuimen toimivallan määrittämiseksi silloin, kun kanne koskee kauppahinnan maksamista, voidaan välttää toimivallan jakaantuminen, vaikkei täydellisesti, ainakin suurelta osin. Tällainen menettelytapa näyttää myöskin edistävän oikeusriidan kannalta läheisen tuomioistuimen etsintää uhkaamatta kuitenkaan oikeussubjektien oikeusturvaa siten, että turvauduttaisiin suoraan viimeksi mainittuun edellytykseen.

64 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 21 kohta.

b) Luontoissuoritusta edellyttävät velvoitteet

162. On syytä tutkia seikkoja, joiden avulla voidaan määrittää yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu niiden velvoitteiden täyttämispaikka, joiden vastineita kauppaedustajan provisioiden ja irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksaminen ovat.

163. Jotta velvoitteen täyttämispaikan käsitteen tulkinnassa voitaisiin vapautua pohdiskeluista, jotka eivät ole yhteydessä kyseisen velvoitteen varsinaiseen maantieteelliseen sijaintiin, jolla on merkitystä ainoastaan yleissopimuksen sisältämän, oikeusriidan ja toimivaltaisen tuomioistuimen läheistä liittymää koskevan edellytyksen osalta, katson, että on syytä viitata siihen paikkakuntaan, jossa riidanalainen velvoite on *tosiasiallisesti* täytetty tai täytettävä.

164. Kun tuomioistuin sijaitsee paikan päällä lähellä sopimussuhteeseen liittyviä strategisia osatekijöitä, sillä on läheiseen sijaintiin pääsääntöisesti liittyvä mahdollisuus ratkaista asia nopeammin täysin tie-

toisena sen tutkittavaksi saatettuun oikeusriitaan liittyvistä eri tekijöistä.

165. On syytä muistaa, ettei tämä menettelytapa ole aivan uusi, koska kun työsopimusten täyttämispaikka määritellään itsenäisesti, ne eivät erityispiirteidensä vuoksi kuulu yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Tessili vahvistaman oikeuskäytännön soveltamisalaan.

166. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että "työsopimusten osalta yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna velvoitteena on samoin pidettävä tällaisille sopimuksille ominaista velvoitetta eli työntekijän velvoitetta suorittaa sopimuksessa sovitut toimet",[65] ja todennut sen jälkeen, että työsopimusten yhteydessä käsitettä "se paikkakunta, jossa ratkaiseva velvoite täytetään, on yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa tulkittava siten, että siinä viitataan siihen *paikkakuntaan, jossa työntekijä tosiasiallisesti suorittaa työnantajan kanssa sopimansa toimet*".[66]

167. Tätä tulkintaa voidaan perustella kahdentyyppisillä näkökohdilla.

168. Yhtäältä työsopimuksilla on erityispiirteitä muihin sopimuksiin verrattuina, sillä niillä luodaan kestävä, työntekijän tiettyyn työnantajan liikeasioiden organisaatioon liittävä suhde, ja ne liittyvät toiminnan harjoittamispaikkaan, joka määrittää pakottavien oikeussääntöjen ja työntekijää suojelevien työehtosopimusten määräysten soveltamisen.[67]

Yhteisöjen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun ratkaisevan velvoitteen täyttämispaikkaa ei voida määrittää viittaamalla siihen kansalliseen lakiin, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava, vaan se on määritettävä sellaisten yhdenmukaisten edellytysten perusteella, jotka yhteisöjen tuomioistuimen on määritettävä ottaen huomioon yleissopimuksen järjestelmä ja tavoitteet.[68]

169. Toisaalta yleissopimuksen artiklaa on tulkittava ottaen huomioon asianmukaisen suojan takaaminen sille sopimuksen osapuolelle, joka on sopimussuhteessa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa, eli tässä tapauksessa työntekijälle.[69] Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että tällainen suoja saavutetaan parhaiten silloin, kun työsopimukseen liittyvät riidat kuuluvat sen paikkakunnan tuomioistuinten toimivaltaan, jossa työntekijä täyttää velvoitteensa työnantajaan nähden, koska tämän paikkakunnan tuomioistuimissa työntekijä voi pienimmin kustannuksin olla kantajana tai vastaajana.[70]

65 — Em. asia Mulox IBC, tuomion 14 kohta.

66 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 20 kohta, kursiivi tässä.

67 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 15 kohta.

68 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 16 kohta.

69 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 18 kohta.

70 — Edellisessä alaviitteessä mainittu asia, tuomion 19 kohta.

170. En katso, että kauppaedustajasopimuksen kaltaista sopimusta voi sopimusosapuolten välisten suhteiden keskinäisen tasapainon osalta verrata työsopimukseen. Kauppaedustajan ja päämiehen välillä vallitseva taloudellinen riippuvuussuhde ei ole sellainen, että kauppaedustajan olisi sinänsä välttämättä katsottava olevan heikompi osapuoli. Kauppaedustaja on oikeudellisesti itsenäinen,[71] ja hänellä on suuri vapaus järjestää oma toimintansa. Ellei yksinoikeutta koskeva sopimus ole esteenä, hän voi olla lisäksi sopimussuhteessa usean päämiehen kanssa, mikä tekee hänelle mahdolliseksi saavuttaa vähimmäisliikevaihdon, mikä puolestaan auttaa saamaan tietyn vähimmäisliikevaihdon ja vähentämään mahdollista alisteista asemaa.

171. Voimassa ei ole myöskään oikeussääntöjä, jotka olisivat verrattavissa työsopimuksiin sovellettaviin oikeussääntöihin ja joiden pakottavuus määräisi sopimuksen täyttämispaikan. Sopimuksen osapuolet voivat valita asiaan sovellettavan lain.

172. Ne syyt, joiden vuoksi ehdotan velvoitteen täyttämispaikan itsenäistä tulkintaa, eivät siis ole täysin samat kuin ne, joiden perusteella yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt antaa työsopimuksille tällaisen tulkinnan, eikä niihin liity samanlaista erityisluonnetta.

173. Valintani määräytyy sitä vastoin sillä perusteella, että kauppaedustajasopimuksen tosiasiallinen täyttämispaikka on erityisen sopiva yhdistämään liittymää ja toimivaltasääntöjen ennakoitavuutta koskevat kaksi edellytystä.

174. Kuten direktiivin 86/653/ETY 7 artiklan 2 kohdassa todetaan, kauppaedustajasopimus täytetään yleensä tietyllä sopimuksessa määrätyllä maantieteellisellä alueella. Olipa tämä alue määritetty tai ei, sopimusta tutkimalla on voitava paikallistaa sovittujen velvoitteiden tosiasiallinen täyttämispaikka, mikä on vieläkin perustellumpaa silloin, kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen kauppaedustajasopimukseen sovellettavassa laissa[72] sopimuksen osapuolille annetaan oikeus valita itse velvoitteiden täyttämispaikka.

175. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee tässä asiassa, että Bodetex toimi ilman yksinoikeutta Leathertexin kauppaedustajana Belgian ja Alankomaiden markkinoilla.

176. Sopimukseen sisältyy tietoja siitä, missä sopimusvelvoitteet on maantieteellisesti täytettävä. Riidanalaiseen velvoittee-

71 — Direktiivin 86/653 1 artiklan 2 kohta.

72 — Kauppaedustajasopimuksiin sovellettavaa lakia koskevan yleissopimuksen julkistamisesta Haagissa 14.3.1978 tehdyn yleissopimuksen (asetus nro 92-423, 4.5.1992, Journal officiel de la République francaise, 8.5.1992, s. 6307) 5 ja 6 artiklan mukaan kyse voi olla joko sopimuksen osapuolten valitsemasta kansallisesta laista tai sen valtion laista, jossa edustajalla oli toimipaikka tai tämän puuttuessa vakituinen asuinpaikka kauppaedustussuhteen solmimisen ajankohtana, tai vielä sen valtion laista, jossa kauppaedustajan on pääasiallisesti toimittava, jos päämiehellä on toimipaikka tai tämän puuttuessa vakituinen asuinpaikka tässä valtiossa.

seen viittaamalla voidaan välttää epävarmuutta, joka liittyy sellaisiin velvoitteisiin, jotka voidaan täyttää samanaikaisesti useiden sopimusvaltioiden alueella, ja samalla osoittaa oikeusriidan suhteen lähin tuomioistuin. Itse velvoitteen täyttämispaikan on siten oltava ratkaiseva, kuten yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätään. Kansallisen tuomioistuimen asiana on sen käytettävissä olevien tietojen perusteella vahvistaa se paikkakunta, jossa riidanalainen velvoite on sopimuksen mukaan tosiasiallisesti täytetty tai täytettävä.

177. Tällä ratkaisulla ei tosin anneta yleistä vastausta niihin tapauksiin, joissa oikeusriita jakautuu siksi, että nyt esillä olevan asian tavoin samasta sopimuksesta johtuvat useat velvoitteet, jotka täytetään tai voidaan täyttää useiden sopimusvaltioiden alueella, voivat olla yhden ja saman oikeusriidan perustana.

178. Tätä vaaraa vähentää kuitenkin periaate, jonka mukaan silloin, kun riidanalainen velvoite koskee rahasumman maksamista, vain luontoissuorituksina täytettävien velvoitteiden täyttämispaikka on vahvistettava.

179. Nyt esillä olevassa asiassa, jossa oikeusriidan perustana on kaksi samanarvoista velvoitetta, toimivaltaisella tuomioistuimella on toimivalta koko oikeusriidan osalta, jos maksuvaatimuksia vastaavien luontoissuorituksina täytettävien velvoitteiden täyttämispaikka on sama.

180. Irtisanomisesta johtuvan korvauksen maksuvaatimuksen osalta on syytä viitata sen alkuperäisen velvoitteen täyttämispaikkaan eli irtisanomisajan noudattamisen täyttämispaikkaan, jonka täyttämättä jättämiseen vedotaan. Koska tällä määräajalla pidennetään sopimuksen kaikkia vaikutuksia laissa vahvistetun ajan,[73] kyseinen täyttämispaikka on itse sopimuksen täyttämispaikka eikä jonkin sen erityisvelvoitteen täyttämispaikka.

181. Provisioiden maksuvaatimuksen osalta huomioon otettava täyttämispaikka on sen kauppaedustajalle annetun edustustoimeksiannon täyttämispaikka, jota vastineeksi provisioita maksetaan ja joka on myös itse sopimuksen täyttämispaikka.

182. Silloin, kun nyt esillä olevan asian tapaan riidanalaisten sopimusvelvoitteiden täyttämispaikka on sama kuin itse sopi-

73 — Direktiivin 86/653/ETY 15 artikla.

muksen täyttämispaikka ja kun sopimuksen soveltamisalaan kuuluu useita sopimusvaltioita, kansallisen tuomioistuimen asiana on vahvistaa velvoitteiden täyttämispaikka sellaisten tosiseikkojen perusteella, joiden avulla on mahdollista katsoa jonkin näistä valtioista olevan se, jossa kauppaedustaja toimii pääasiallisesti.

183. Yleisemmin ottaen tämä kanta ei vapauta kansallista tuomioistuinta tutkimasta ennakolta, onko mahdollista luoda samaan sopimukseen perustuvien riidanalaisten velvoitteiden keskinäinen arvojärjestys, jotta voitaisiin yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti yksilöidä päävelvoite ja määrittää sen perusteella toimivaltainen tuomioistuin.

Ratkaisuehdotus

184. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Hof van Cassatien esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä siihen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella, 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kanne, johon sisältyy kauppaedustajasopimuksesta johtuvan provision maksamista koskeva vaatimus ja irtisanomisen johdosta maksettavaa korvausta koskeva vaatimus, jotka molemmat perustuvat samanarvoisiksi katsottaviin ja samasta kauppaedustajasopimuksesta johtuviin velvoitteisiin, voidaan nostaa samassa tuomioistuimessa, jos se paikkakunta, jossa edustustoimeksianto, jonka vastineeksi provisiota suoritetaan, on tosiasiallisesti täytetty tai täytettävä, ja se paikkakunta, jossa irtisanomisajan noudattamista koskeva velvoite, jonka vastineeksi on suoritettava irtisanomisesta johtuvaa korvausta, on tosiasiassa täytetty tai täytettävä, sijaitsevat samassa sopimusvaltiossa.